

تحلیل کیفی مقالات منتشر شده از محققان

علوم اجتماعی ایران در مجلات نمایه شده در آی.اس.آی.

براساس عامل تأثیر مجلات

سمانه نادری^۱

دکتر کیوان کوشا^۲

دکتر علی اکبر صبوری^۳

مقدمه

انتشارات علمی به عنوان آینه تمام‌نمای سطح دانش و اطلاعات علمی و فنی عمل می‌کنند که در نظام پیچیده تبادل اطلاعات علمی و فنی و تسهیم دانش تولید شده بین جوامع مختلف، نقش زیربنایی دارند. به سبب این رسالت، امروز انتشار آثار علمی خصوصاً در قالب مقالات و مجلات علمی و تحقیقی مهم‌ترین عاملی است که نهادهای متولی ارزیابی انتشارات علمی مانند مؤسسه اطلاعات علمی (ISI)^۴ (که در حال حاضر تامسون رويترز^۵ نام گرفته است) در فرایندهای ارزیابی سطح تولید دانش مورد استفاده قرار می‌دهند (وهابی، ۱۳۸۶).

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی.
۲. استادیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه تهران.
۳. استاد مرکز تحقیقات بیوشیمی و بیوفیزیک دانشگاه تهران
4. Institute for Scientific Information
5. Thomson Reuters
6. Archambault

پژوهش‌های بسیاری به بررسی روند روبه رشد تولید علم ایران پرداخته‌اند و نتایج عمده این پژوهش‌ها حاکی از آن است که طی سال‌های اخیر ایران در سطح منطقه و نیز در جهان رشد قابل ملاحظه‌ای را از نظر رشد کمی مقالات علمی نمایه شده در آی.اس.آی داشته (صبوری، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷) و در دو دهه اخیر، جهان شاهد نمایش سریع‌ترین نرخ رشد تولیدات علمی در ایران بوده است. طبق داده‌های سنجش رشد در وب علم، در میان کشورهای جهان، ایران بیش‌ترین سرعت رشد را در سال‌های ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۴ و ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۹ (با شاخص رشد ۱۴/۴) تجربه کرده است (آرکمبالت، ۲۰۱۰).

گرچه حضور و مشارکت علمی در سطح جهان یکی از معیارهای اساسی رشد

و پیشرفت کشورهاست، اما تأثیر علمی نیز از جمله معیارهای دیگری است که در فرایندهای ارزیابی‌های علمی. چه در سطح محققان و چه در سطح کشور، بسیار مورد توجه قرار می‌گیرد. آنچه در مباحث مربوط به تولید علم کشور مطرح می‌شود این است که آیا سطح کیفی مقالات محققان ایران به موازای سطح کمی آنها رشد داشته است؟ یکی از راه‌های ارزیابی سطح کیفی مقالات محققان ایران، بررسی میزان حضور آنها در مجلات باکیفیت است. از جمله معیارهای کیفی متداول برای مجلات، شاخص عامل تأثیر است که هر ساله توسط پایگاه گزارش استنادی مجلات (JCR) ارائه می‌شود.

جی‌سی‌آر یکی از پایگاه‌های مؤسسه تامسون رویترز و و ابزاری سیستماتیک و علمی برای ارزیابی انتقادی مجلات برتر دنیاست که از اطلاعات آماری قابل سنجش و مبتنی بر داده‌های استنادی برخوردار است. این پایگاه، اطلاعات استنادی مجلات را در قالب سنجیهایی منتشر می‌کند که در حال حاضر به عنوان مقیاس‌هایی کمی جهت بررسی کارایی و کیفیت مجلات مورد استفاده قرار می‌گیرند. عامل تأثیر مجله یکی از این سنجیهاست که کاربرد گسترده‌ای در ارزیابی مجلات و انتشارات علمی یافته است. از آنجایی که عامل تأثیر مجله به راحتی قابل استفاده است، استفاده از آنها برای ارزیابی محققان به‌طور انفرادی و گروه‌های پژوهشی وسوسه‌انگیز شده است. اخیراً در ایتالیا، تخصیص عامل تأثیر برای رفع فردیت و سوگیری در انتصابات مقامات عالی دانشگاهی متداول شده است. در کشورهای اروپای شمالی، عامل تأثیر در مواقعی به عنوان یکی از شروط اولیه برای ارزشیابی افراد و نیز مؤسسات جهت تخصیص منابع یا مقام دانشگاهی پیشنهاد شده و یا بواقع استفاده شده است. در کانادا و مجارستان و برخی کشورهای دیگر نیز تخصیص منابع بر پایه عامل تأثیر مجلات گزارش شده است (سگلن^۱، ۱۹۹۷).

عامل تأثیر یک مجله، نسبتی است که مؤلفه‌های آن عبارتند از: «تعداد استنادهای داده شده در سال جاری به مدارک منتشر شده در این مجله در دو سال گذشته» در صورت کسر و «تعداد منابع منتشر شده در مجله در این دو سال» در مخرج کسر (گارفیلد^۲، ۲۰۰۵). فرض بر آن است که بیش‌ترین استنادها در طی دو سال پس از انتشار مقاله به آن داده می‌شود، لذا تنها مقالاتی که طی دو سال پس از انتشارشان مورد استناد قرار گرفته‌اند در محاسبه عامل تأثیر در نظر گرفته می‌شوند (مالاویا^۳، ۲۰۰۴).

پس از ورود عامل تأثیر به عرصه مطالعات تحلیلی به عنوان معیاری برای ارزیابی عملکرد مجلات، پژوهش‌های بی‌شماری در باب اعتبار و سودمندی آن انجام گرفته است. مطالعات بسیاری بر درستی عامل تأثیر مجله صحه گذاشته‌اند و مطالعات دیگری نیز اعتبار و سودمندی این مقیاس را برای ارزیابی عملکرد نویسندگان و مجلات علمی مورد نقد قرار داده و در مورد سوءاستفاده‌های احتمالی از این شاخص هشدار دادند (ریدیج و موند^۴، ۲۰۰۸). چنان‌که خود

1. Journal Citation Report
2. Seglen
3. Garfield
4. Malaviya
5. Reedjik & Moed

گارفیلد (۱۹۹۹) نیز اذعان می‌دارد، «انتظار می‌رفت که عامل تأثیر کارایی سودمندی داشته باشد اما بر خلاف انتظار سوءاستفاده‌هایی از آن می‌شود». با این وجود، دیدگاه اساسی که در رابطه با شاخص عامل تأثیر وجود دارد و مبدع آن نیز بر آن صحنه می‌گذارد این است که «گرچه عامل تأثیر ابزار کاملی برای سنجش کیفیت مقالات نیست اما در حال حاضر معیار بهتری وجود ندارد و تکنیک مناسبی برای ارزیابی‌های علمی است. تجربه نشان داده است که در هر زمینه تخصصی، بهترین مجلات آنهایی هستند که چاپ مقاله در آنها بسیار سخت است و این مجلات از عامل تأثیر بالایی نیز برخوردار هستند. استفاده از عامل تأثیر به عنوان ابزاری برای سنجش کیفیت از آن جهت گسترش پیدا کرده است که به خوبی با دیدگاهی که در هر رشته نسبت به بهترین مجلات آن وجود دارد سازگار است» (گارفیلد، ۱۹۹۹).

در پژوهش پیش رو نیز با پذیرش نظر گارفیلد به عنوان این پیش فرض که به‌طور کلی داده‌های استنادی و از جمله شاخص عامل تأثیر، یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی کمی قابل دسترس برای ارزیابی فعالیت‌های تحقیقاتی هستند، بناست. به ارزیابی کیفی عملکرد پژوهشی محققان علوم اجتماعی ایران طی سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۸ براساس تحلیل عامل تأثیر مجلاتی که مقالات این محققان در آنها به چاپ رسیده‌اند پرداخته شود.

بیان مسئله

مسئله اصلی تحقیق حاضر، ارزیابی جایگاه و سطح کیفی مقالات منتشر شده از محققان ایران طی سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۸، براساس داده‌های موجود در پایگاه آی‌اس‌آی است. بدین منظور، میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران با میانگین و میانه کل مجلات موجود در هر کدام از رشته‌های علمی انتخاب شده به عنوان نمونه، مورد مقایسه قرار می‌گیرد تا اثرگذاری استنادی مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران مورد ارزیابی قرار گیرد. در این راستا بر آن است تا به پرسش‌های زیر پاسخ دهد:

۱. میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در هر رشته نسبت به میانگین و میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در هر رشته به چه صورت است؟
۲. چه تعداد و چند درصد از مقالات محققان ایران در مجلاتی چاپ شده است که عامل تأثیر آنها بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در هر رشته است؟
۳. میزان حضور مقالات محققان ایران در مجلاتی که رتبه‌های بالای عامل تأثیر را در هر رشته دارند به چه صورت است؟

هدف و فایده پژوهش

هدف عمده از انجام این پژوهش ارزیابی سطح کیفی مشارکت محققان ایران در تولیدات علمی جهان به واسطه بررسی عامل تأثیر مجلاتی است که مقالات محققان ایران در آنها به چاپ رسیده است.

هر ساله مقالات زیادی از محققان ایرانی در مجلات نمایه شده در آی.اس.آی منتشر می‌شود و ایران بعد از کشور ترکیه جایگاه دوم را از لحاظ کمیت تولید مقالات آی.اس.آی در بین کشورهای اسلامی دارد (گزنی و بینش، ۱۳۸۶). حال این پرسش مطرح است که این تولیدات از لحاظ کیفیت در چه سطحی هستند و در چه نوع مجلاتی با چه کیفیتی منتشر می‌شوند. یکی از راه‌ها بررسی عامل تأثیر این مجلات است. لذا اصلی‌ترین فایده‌ای که از این پژوهش انتظار می‌رود شناسایی جایگاه کیفی مقالات محققان ایران در فرایند تولید علم جهان است تا به واسطه بررسی عامل تأثیر مجلاتی که مقالات محققان ایران را چاپ کرده‌اند، میزان و سطح کیفی حضور ایران در عرصه‌های علمی بازشناخته شود.

روش پژوهش و جامعه مورد مطالعه

روش مورد استفاده در این تحقیق، تحلیل استادی است. داده‌های استادی این پژوهش از دو پایگاه وب علم (WOS) و جی سی آر به دست آمده است. ابتدا با استفاده از فرمول $CU = IRAN$ در قسمت جست‌وجوی پیشرفته پایگاه وب علم، اطلاعات مربوط به رشته‌های علمی و تعداد مقالات چاپ شده در هر رشته، کل مجلات موجود در هر رشته و مجلاتی که مقالات محققان ایران را چاپ کرده‌اند گردآوری شدند. سپس برای استخراج عامل تأثیر مجلات مورد مطالعه این پژوهش نیز از پایگاه جی سی آر و گزینه‌های مربوط به انتخاب مجلات به صورت گروهی و منفرد استفاده شد.

جامعه مورد مطالعه این پژوهش را مقالات منتشر شده از محققان ایران در مجلات نمایه شده در آی.اس.آی در پنج رشته از علوم اجتماعی طی سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۸ تشکیل می‌دهد.

براساس داده‌های مختلف موجود در این پژوهش، از الگوهای نمونه‌گیری متفاوتی استفاده شده است. دو نوع نمونه براساس جامعه‌های این پژوهش گردآوری شده است: رشته‌های علمی: برای انتخاب رشته‌های علمی تحت پوشش نمایه استادی علوم اجتماعی، آن تعداد از رشته‌هایی انتخاب شده‌اند که بالغ بر ۵۰ درصد از مقالات منتشر شده از محققان ایران را طی سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۸ به خود اختصاص داده‌اند. بدین ترتیب، کل مقالات منتشر شده در پنج رشته اول از نمایه استادی علوم اجتماعی به عنوان نمونه‌های پژوهش در نظر گرفته شده‌اند.

مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در این پنج رشته: در این قسمت تمامی مجلاتی که محققان این پنج رشته مقالات خود را در آنها به چاپ رسانده‌اند انتخاب شدند.

پیشینه پژوهش

۱. ایران

مطالعات بسیاری در باب تولیدات علمی ایران در آی‌اس‌آی انجام شده است که کمابیش تمامی آنها به نوعی گزارش‌هایی از وضعیت کمی تولید علم ایران هستند. تا بدان‌جا که در فرصت پیشینه‌پژوهی این تحقیق جست‌وجو شده است. در ایران پژوهش مستقلی که به بررسی کیفی این نوع تولیدات، به روشی که در این پژوهش انجام شده، پرداخته باشد صورت نگرفته است. لذا در این بخش جهت اطلاع، صرفاً به عناوین مطالعاتی اشاره می‌شود که روند روبه رشد تولیدات علمی ایران را در دهه‌های اخیر مورد مطالعه قرار داده‌اند.

قاضی‌پور (۱۳۷۵) در مقاله خود با عنوان «بررسی وضعیت مقالات علوم پایه فهرست شده و محققان ایران در اس‌سی‌آی و اس‌اس‌سی‌آی در سال ۱۳۷۲/۱۹۹۳» به بررسی این مقالات پرداخته است. مجتهدزاده (۱۳۷۷) طی گزارشی وضعیت مقالات علوم پایه فهرست شده محققان مقیم ایران در اس‌سی‌آی و اس‌اس‌سی‌آی در سال ۱۳۷۵/۱۹۹۶ را مورد مطالعه قرار داده است. صبوری (۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۷) طی سلسله گزارش‌هایی تولید علم ایران را طی سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۸ در وب علم مورد بررسی قرار داده است. موسوی (۱۳۸۳) در مقاله خود با عنوان «رتبه‌بندی تولید علم در ۵۰ کشور اول جهان»، به بررسی ۵۰ کشور اول از ۱۵۰ کشور نمایه شده در سال ۲۰۰۳ براساس تعداد مقالات و تعداد کل مستندات پرداخته است. گزینی و بینش (۱۳۸۶) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی جایگاه علمی جمهوری اسلامی ایران در بین کشورهای اسلامی»، مبتنی بر داده‌های پایگاه طلایه‌داران علم (ESI) در خلال سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۷، به بررسی جایگاه علمی ایران در میان کشورهای اسلامی پرداخته‌اند. در نهایت نوروزی چاکلی و همکاران (۱۳۸۶) در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی تطبیقی تولید علم ایران، ترکیه و مصر در سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶». با استفاده از شاخص‌ها و آمارهای آی‌اس‌آی، تولیدات علمی نمایه شده ایران، ترکیه و مصر در سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ را مورد ارزیابی تطبیقی قرار داده‌اند.

۲. خارج از ایران

سامیت سامپاپ و دیگران (۲۰۰۵) در ارزیابی خود از عملکرد پژوهشی محققان تایلندی، با استفاده از شاخص نقطه میانگین عامل تأثیر (IFPA)، به بررسی مقالات منتشر شده در مجلات

نمایه شده در اس‌سی‌آی طی سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۲ پرداختند. داده‌های بازیابی شده برای محاسبه عبارت بودند از: عامل تأثیر هر مجله (برای سال ۲۰۰۳). میانگین عامل تأثیر تمامی مجلات موجود در هر حوزه موضوعی، رتبه عامل تأثیر مجلات در هر حوزه موضوعی، تعداد مجلات در هر حوزه موضوعی و تعداد مقالات پژوهشی منتشر شده در هر حوزه موضوعی. سه روش برای ارزیابی عملکرد پژوهشی محققان تابلد به کار گرفته شد. الف) محاسبه تعداد انتشارات (PN): این ارزش برای هر رده موضوعی عبارتست از کل مقالات منتشر شده توسط محققان تابلدی در مجلات موجود در یک رده. ب) امتیاز انتشارات (PC): این روش از ضرب عامل تأثیر مجله (JIF) در تعداد مقالات پژوهشی منتشر شده در آن مجله محاسبه می‌شود. ج) میانگین عامل تأثیر (IFPA): این شاخص مبتنی است بر بهنجارسازی عامل‌های تأثیر مختلف، رتبه‌های مختلف و تعداد مجلات موجود در رده‌های موضوعی مختلف که براساس فرمول خاصی محاسبه شده است. نتایج حاکی است که پزشکی بالینی، شیمی و مهندسی، میکروبیولوژی و ایمنی‌شناسی بالاترین میزان PN را به ترتیب به خود اختصاص دادند. در مورد شاخص PC رشته‌های پزشکی بالینی، ایمنی‌شناسی و میکروبیولوژی رتبه‌های اول تا سوم را به دست آورده‌اند و رشته‌های شیمی و مهندسی به رتبه چهارم و ششم دست یافتند. با توجه به جی‌سی‌آر (۲۰۰۳) میانگین عامل تأثیر رشته‌های شیمی، مهندسی، ایمنی‌شناسی و میکروبیولوژی به ترتیب ۱/۶۴۳، ۰/۱۶۶۷، ۲/۵۰۵ و ۲/۹۴۸ بوده است. از لحاظ شاخص IFPA نیز رشته‌های پزشکی بالینی، مهندسی، شیمی، علوم حیوانات و ایمنی‌شناسی به ترتیب رتبه‌های اول تا پنجم را کسب کرده‌اند. رشته پزشکی بالینی در هر سه شاخص رتبه اول را کسب کرد و می‌توان چنین نتیجه گرفت که تابلد در این رشته عملکرد خوبی داشته است.

تحلیل نتایج

در حوزه علوم اجتماعی، در مجموع تعداد ۱۰۰۱ مقاله از محققان ایران در مجلات تحت پوشش آی‌اس‌آی به چاپ رسیده است. در جداول ۱ و ۲. اطلاعات مربوط به پنج رشته اول این حوزه که بالغ بر ۵۰٪ از این مقالات را به خود اختصاص داده‌اند گزارش شده است. جدول ۱ شامل اطلاعات لازم برای مسائل اول و سوم پژوهش و جدول ۲ شامل اطلاعات لازم برای مسئله دوم پژوهش است. در این بخش یکایک رشته‌ها به تفکیک سوالات پژوهش مورد تحلیل قرار می‌گیرند. در سؤال یک برای تحلیل کیفی سطح و جایگاه مقالات محققان ایران به واسطه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده آنها، در شاخص آمار توصیفی که عبارتند از میانگین و میانه برای عامل تأثیر کل مجلات موجود در هر رشته و عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران محاسبه شده و مورد تحلیل قرار گرفتند. برای تحلیل مسئله دوم پژوهش، تعداد و درصد مقالات چاپ شده

از محققان ایران در مجلاتی که عامل تأثیر آنها بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات هر رشته است محاسبه شده و مورد تحلیل قرار گرفته است. برای سؤال سوم پژوهش از الگوی خاصی استفاده شده است. بدین نحو که برای به دست آوردن تصویر شفاف‌تری از حضور مقالات محققان ایران در مجلات باکیفیت (با عامل تأثیر بالا)، گروهی به نام گروه ۵۰ درصدی از کل مجلات موجود در هر رشته ایجاد شد که در آن، آن تعداد از مجلاتی که بالغ بر ۵۰٪ عامل تأثیر کل مجلات موجود در هر رشته را به خود اختصاص دادند قرار گرفتند. سپس این مجلات در میان مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران مورد جست‌وجو قرار گرفتند تا مشخص شود که در هر رشته، محققان ایران در چند مجله که عامل تأثیر بالایی دارند مقاله چاپ کرده‌اند. پاسخ این سؤال به عنوان میزان مشارکت محققان ایران در مجلات با عامل تأثیر بالا مطرح شده است.

جدول ۱. اطلاعات مربوط به پنج رشته منتخب از نمایه استنادی علوم اجتماعی (SSCI)

داده‌ها	رشته	مقالات منتشر شده از محققان ایران در رشته	درصد مقالات در رشته نسبت به کل مقالات	کل مجلات در هر رشته	تعداد مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران	میانگین عامل تأثیر مجلات در هر رشته	میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران	اختلاف میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران و عامل تأثیر کل مجلات	میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران	میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران	میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران	اختلاف میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران و عامل تأثیر کل مجلات	میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران	میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران	اختلاف میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران و عامل تأثیر کل مجلات
۲۶۳	بهداشت و سلامت عمومی، شغلی و محیطی	۲۶	۱۰٪	۶۹	۵۲	۱/۵۰	۱/۶۷	+۰/۱۷	۱/۲۲	۱/۵۰	۱/۱۸	+۰/۱۸	۱/۲۲	۱/۵۰	+۰/۱۸
۷۹	روانشناسی عمومی	۷	۹٪	۱۰۲	۱۶	۱/۳۴	۱/۲۶	-۰/۰۸	۰/۷۵	۱/۱۱	۰/۳۶	+۰/۳۶	۰/۷۵	۱/۱۱	+۰/۳۶
۷۴	روان‌پزشکی	۷	۹٪	۸۳	۳۹	۲/۱۴	۲/۲۱	+۰/۰۷	۱/۸۰	۱/۸۹	۰/۰۹	+۰/۰۹	۱/۸۰	۱/۸۹	+۰/۰۹
۶۳	کتابداری و اطلاع‌رسانی	۶	۹٪	۵۵	۲۱	۰/۹۶	۰/۸۰	-۰/۱۶	۰/۶۷	۰/۷۲	۰/۰۵	+۰/۰۵	۰/۶۷	۰/۷۲	+۰/۰۵
۴۵	روانشناسی بالینی	۴	۹٪	۸۷	۲۳	۱/۴۰	۱/۹۵	-۰/۳۵	۱/۳۳	۱/۸۸	۰/۵۵	+۰/۵۵	۱/۳۳	۱/۸۸	+۰/۵۵

لازم به ذکر است که در محاسبه میانگین عامل تأثیر کل مجلات موجود در هر رشته و میانگین عامل تأثیر. در هر پنج رشته شاهد چولگی زیاد در توزیع مقادیر عامل تأثیر بوده ایم. لذا در تحلیل نتایج مربوط به مسئله اول پژوهش گرچه از میانگین عامل تأثیر دو گروه از مجلات نیز در تحلیل و تفسیر بهره گرفته شد. اما تمرکز بیش تر بر تحلیل میانه عامل تأثیر مجلات قرار گرفت تا از نظر آماری تعیین سطح متوسط عامل تأثیر این دو گروه از مجلات از دقت بیشتری برخوردار باشد. در تحلیل مسئله دوم پژوهش نیز به واسطه وجود چولگی در توزیع مقادیر عامل تأثیر، صرفاً از میانه عامل تأثیر استفاده شد.

جدول ۲. تعداد و درصد مقالات چاپ شده از محققان ایران در حوزه علوم اجتماعی، در مجلاتی که عامل تأثیر آنها بالاتر از میانه عامل تأثیر مجلات هر رشته است

رشته	کل مقالات منتشر شده از محققان ایران در رشته	میانه عامل تأثیر کل مجلات هر رشته	تعداد مقالات	درصد مقالات
بهداشت و سلامت عمومی، شغلی و محیطی	۲۶۳	۱/۲۳	۵۲	۱۹/۸۷۷٪
روان شناسی عمومی	۷۹	۰/۷۵	۲۱	۲۶/۵۸٪
روان پزشکی	۷۴	۱/۸۰	۴۳	۵۸/۱۰٪
کتابداری و اطلاع رسانی	۶۳	۰/۶۷	۲۹	۴۶/۰۳٪
روان شناسی بالینی	۴۵	۱/۳۳	۳۳	۷۳/۳۳٪

۱-۱-۱. بهداشت و سلامت عمومی، محیطی و شغلی

۱-۱-۱. میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ کننده مقالات محققان ایران در این رشته نسبت به میانگین و میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در آن به چه صورت است؟

در رشته بهداشت و سلامت عمومی، محیطی و شغلی، میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ کننده مقالات محققان ایران (۵۲ مجله) با ۰/۱۷ اختلاف، بالاتر از سطح میانگین عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته (۶۹ مجله) قرار گرفته است. مقدار میانه عامل تأثیر مجلات چاپ کننده مقالات محققان ایران نیز با ۰/۱۸ اختلاف بالاتر از مقدار میانه عامل تأثیر کل مجلات این رشته است. با توجه به بالاتر بودن

مقادیر میانه و میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران از مقادیر میانه و میانگین عامل تأثیر کل مجلات این رشته می‌توان نتیجه گرفت که محققان این رشته مقالات خود را در مجلاتی بالاتر از سطح متوسط (از لحاظ عامل تأثیر) چاپ کرده‌اند.

۱-۲. چه تعداد و چند درصد از مقالات محققان ایران در مجلاتی چاپ شده است که عامل تأثیر آنها بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته است؟

با توجه به جدول ۲، مشاهده می‌شود که ۵۲ مقاله از ۲۶۳ مقاله منتشر شده از محققان ایران در این رشته، معادل ۱۹/۷۷٪، در مجلاتی چاپ شده‌اند که از لحاظ عامل تأثیر بالاتر از سطح میانه مجلات این رشته قرار دارند. از این نظر، این رشته رتبه آخر را در بین پنج رشته حوزه علوم اجتماعی داراست. با توجه به این که این رشته مقام اول را در تعداد مقالات نمایه شده از ایران در آی‌اس‌آی در حوزه علوم اجتماعی دارد، اما ۸۰/۲۳٪ از این مقالات در مجلاتی پایین‌تر از حد متوسط از لحاظ عامل تأثیر چاپ شده‌اند که حضور کیفی مناسبی را از محققان این رشته نشان نمی‌دهد.

۱-۳. میزان حضور مقالات محققان ایران در مجلاتی که رتبه‌های بالای عامل تأثیر را در این رشته دارند (گروه ۵۰ درصدی مجلات موجود در رشته) به چه صورت است؟

مجموع عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته (۶۹ مجله) معادل ۱۰۳/۱۶ است. از این میان ۲۰ مجله اول (۲۸/۹۸٪) با مجموع عامل تأثیر ۵۱/۸۶، بالغ بر ۵۰٪ از عامل تأثیر کل مجلات این رشته را به خود اختصاص داده‌اند (۵۰٪ از عامل تأثیر رقمی معادل ۵۱/۵۸ به دست آمده است). بررسی مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران این رشته نشان می‌دهد که ۱۰ مجله از ۴۴ مجله‌ای که عامل تأثیر آنها به دست آمده است، در میان ۲۰ مجله اول کل مجلات موجود در این رشته حضور دارند که درصدی معادل ۲۲/۷۲٪ را شامل می‌شود. ۱۶ مقاله از ۲۶۳ مقاله منتشر شده در این رشته (معادل ۶/۰۸٪)، در این ۱۰ مجله به چاپ رسیده‌اند. این رشته از نظر میزان مشارکت در مجلات با عامل تأثیر بالا رتبه دوم و از نظر تعداد مقالات چاپ شده در مجلات با عامل تأثیر بالا رتبه آخر را در میان پنج رشته مورد بررسی در حوزه علوم اجتماعی به خود اختصاص داده است و این امر بدان معناست که گرچه محققان این رشته در درصد به نسبت خوبی از مجلات با عامل تأثیر بالا شرکت کرده‌اند اما پایین‌ترین تعداد مقالات چاپ شده در مجلات با عامل تأثیر بالا را در میان رشته‌های حوزه علوم اجتماعی داشته‌اند.

۲-۱. روان‌شناسی عمومی

۱-۲-۱. میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در این رشته نسبت به میانگین و میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در آن به چه صورت است؟ در رشته روان‌شناسی عمومی، میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران (۱۶ مجله) با ۰/۰۸ اختلاف، پایین‌تر از سطح میانگین کل مجلات موجود در این رشته (۱۰۲ مجله) قرار گرفته است. اما مقدار میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران با ۰/۳۶ اختلاف، بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات این رشته است. با توجه به اختلاف ناچیز میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران نسبت به میانگین عامل تأثیر کل مجلات این رشته و بالاتر بودن میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران نسبت به میانه عامل تأثیر کل مجلات می‌توان گفت که محققان این رشته در مجلاتی در حد متوسط مجلات این حوزه مقاله چاپ کرده‌اند.

۲-۲-۱. چه تعداد و چند درصد از مقالات محققان ایران در مجلاتی چاپ شده است که عامل تأثیر آنها بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته است؟ ۲۱ مقاله از ۷۹ مقاله منتشر شده از محققان ایران در رشته روان‌شناسی بالینی، معادل ۲۶/۵۸ درصد، در مجلاتی چاپ شده‌اند که از لحاظ عامل تأثیر بالاتر از سطح متوسط مجلات این رشته قرار دارند. از این نظر، این رشته در بین پنج رشته حوزه علوم اجتماعی رتبه چهارم را کسب کرده است، درحالی‌که رتبه آن در تعداد مقالات نمایه شده در آی‌اس‌آی، دوم می‌باشد. از این نظر می‌توان گفت که سطح کیفی مقالات منتشر شده در این رشته پایین‌تر از سطح کمی آن است.

۳-۲-۱. میزان حضور مقالات محققان ایران در مجلاتی که رتبه‌های بالای عامل تأثیر را در این رشته دارند (گروه ۵۰ درصدی مجلات موجود در این رشته) به چه صورت است؟ مجموع عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته (۱۰۲ مجله) معادل ۱۳۶/۶۶ است. از این میان ۱۳ مجله اول (۱۲/۷۴ درصد) یا مجموع عامل تأثیر ۶۹/۶۸، بالغ بر ۵۰ درصد از عامل تأثیر کل مجلات این رشته را به خود اختصاص داده‌اند (۵۰ درصد از عامل تأثیر رقمی معادل ۶۸/۳۳ به دست آمده است). بررسی مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران این رشته نشان می‌دهد که ۳ مجله از ۱۶ مجله نمونه‌ای که عامل تأثیر آنها به دست آمده است، در میان ۱۳ مجله اول کل مجلات موجود در هر رشته حضور دارند که درصدی معادل ۱۸/۷۵ درصد را شامل می‌شود. ۱۴ مقاله از ۷۹ مقاله منتشر شده در این رشته (معادل ۱۷/۷۲ درصد)، در این ۳ مجله رشته به چاپ رسیده‌اند. این رشته هم از نظر میزان مشارکت در مجلات با

عامل تأثیر بالا و هم از نظر تعداد مقالات چاپ شده در مجلات با عامل تأثیر بالا رتبه سوم را داراست.

۳-۱. روان‌پزشکی

۳-۱-۱. میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در این رشته نسبت به میانگین و میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در آن به چه صورت است؟ در رشته روان‌پزشکی، میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران (۳۹ مجله) با ۰/۰۷ اختلاف، بالاتر از سطح میانگین کل مجلات موجود در این رشته (۸۳ مجله) قرار گرفته است. مقدار میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران نیز با ۰/۰۹ اختلاف، بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات این رشته است. با توجه به بالاتر بودن مقادیر میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران نسبت به میانگین و میانه عامل تأثیر کل مجلات این رشته می‌توان گفت که محققان این رشته در مجلاتی بالاتر از حد متوسط مجلات این حوزه (از لحاظ عامل تأثیر) مقاله چاپ کرده‌اند.

۳-۱-۲. چه تعداد و چند درصد از مقالات محققان ایران در مجلاتی چاپ شده است که عامل تأثیر آنها بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته است؟ ۴۳ مقاله، معادل ۵۸/۱۰ درصد از ۷۴ مقاله منتشر شده از محققان ایران در این رشته، در مجلاتی با عامل تأثیر بالاتر از سطح متوسط مجلات این رشته قرار دارند. از این نظر، این رشته رتبه دوم را در بین پنج رشته حوزه علوم اجتماعی داراست. در مقایسه با رتبه سوم این رشته از نظر تعداد مقالات نمایه شده از ایران در آی‌اس‌آی در حوزه علوم اجتماعی، کسب رتبه دوم حکایت از تقدم کیفی مقالات این رشته نسبت به کمیت این مقالات دارد.

۳-۱-۳. میزان حضور مقالات محققان ایران در مجلاتی که رتبه‌های بالای عامل تأثیر را در این رشته دارند (گروه ۵۰ درصدی مجلات موجود در رشته) به چه صورت است؟

مجموع عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته (۸۳ مجله) معادل ۱۱۷/۸۴ است. از این میان ۱۸ مجله اول (۲۱/۶۸ درصد) با مجموع عامل تأثیر ۹۰/۰۷، بالغ بر ۵۰ درصد از عامل تأثیر کل مجلات این رشته را به خود اختصاص داده‌اند (۵۰ درصد از عامل تأثیر رقمی معادل ۸۸/۹۲ به دست آمده است). بررسی مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران این رشته نشان می‌دهد که ۶ مجله از ۲۵ مجله‌ای که عامل تأثیر آنها به دست آمده است، در میان ۱۸ مجله اول کل مجلات موجود در این رشته حضور دارند که

درصدی معادل ۱۷/۱۴ درصد را شامل می‌شود. ۱۸ مقاله از ۷۴ مقاله منتشر شده در این رشته (معادل ۲۴/۳۲ درصد)، در ۶ مجله نمونه موجود در گروه ۵۰ درصدی کل مجلات موجود در این رشته به چاپ رسیده‌اند. این رشته از نظر میزان مشارکت در مجلات با عامل تأثیر بالا رتبه چهارم و از نظر تعداد مقالات چاپ شده در مجلات با عامل تأثیر بالا رتبه دوم را داراست.

۴-۱. کتابداری و اطلاع‌رسانی

۴-۱-۱. میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در این رشته نسبت به میانگین و میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در آن به چه صورت است؟ در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی، میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران (۲۱ مجله) با ۰/۱۶ اختلاف، پایین‌تر از سطح میانگین کل مجلات موجود در این رشته (۵۵ مجله) قرار گرفته است. اما مقدار میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران با ۰/۰۵ اختلاف، بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات این رشته است. با توجه به بالاتر بودن مقادیر میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران نسبت به میانه عامل تأثیر کل مجلات این رشته می‌توان گفت که محققان این رشته در مجلاتی در حد متوسط مجلات این حوزه (از لحاظ عامل تأثیر) مقاله چاپ کرده‌اند.

۴-۱-۲. چه تعداد و چند درصد از مقالات محققان ایران در مجلاتی چاپ شده است که عامل تأثیر آنها بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته است؟ ۲۹ مقاله از ۶۳ مقاله منتشر شده از محققان ایران در این رشته، معادل ۴۶/۰۳٪، در مجلاتی چاپ شده‌اند که از لحاظ عامل تأثیر بالاتر از سطح میانه مجلات این رشته قرار دارند. از این نظر، این رشته رتبه سوم را در بین پنج رشته حوزه علوم اجتماعی داراست. در مقایسه با رتبه چهارم این رشته از نظر تعداد مقالات نمایه شده از ایران در آی‌اس‌آی در حوزه علوم اجتماعی، کسب رتبه سوم حکایت از جایگاه مناسب‌تر کیفی این مقالات نسبت به کمیت آنها دارد.

۴-۱-۳. میزان حضور مقالات محققان ایران در مجلاتی که رتبه‌های بالای عامل تأثیر را در این رشته دارند (گروه ۵۰ درصدی مجلات موجود در رشته) به چه صورت است؟ مجموع عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته (۵۵ مجله) معادل ۵۲/۶۶ است. از این میان ۱۲ مجله اول (۲۱/۸۱ درصد) با مجموع عامل تأثیر ۲۶/۸۳، بالغ بر ۵۰٪ از عامل تأثیر کل مجلات این رشته را به خود اختصاص داده‌اند (۵۰ درصد از عامل تأثیر رقمی معادل ۲۶/۸۳ به دست آمده است). بررسی مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان

ایران این رشته نشان می‌دهد که ۲ مجله از ۱۸ مجله‌ای که عامل تأثیر آنها به دست آمده است، در میان ۱۲ مجله اول کل مجلات موجود در هر رشته حضور دارند که درصدی معادل ۱۱/۱۱ درصد را شامل می‌شود. ۱۰ مقاله از ۶۳ مقاله منتشر شده در این رشته (معادل ۱۵/۸۵ درصد)، در این ۲ مجله به چاپ رسیده‌اند. این رشته از نظر میزان مشارکت در مجلات با عامل تأثیر بالا رتبه پنجم و از نظر تعداد مقالات چاپ شده در مجلات با عامل تأثیر بالا رتبه چهارم را داراست.

۱-۵. روان‌شناسی بالینی

۱-۵-۱. میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در این رشته نسبت به میانگین و میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در آن به چه صورت است؟ در رشته روان‌شناسی بالینی، میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران (۲۳ مجله) با ۰/۳۵ اختلاف، پایین‌تر از سطح میانگین کل مجلات موجود در این رشته (۸۷ مجله) قرار گرفته است. اما مقدار میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران با ۰/۵۵ اختلاف، بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات این رشته است. با توجه به بالاتر بودن مقادیر میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران نسبت به میانه عامل تأثیر کل مجلات این رشته می‌توان گفت که محققان این رشته در مجلاتی در حد متوسط مجلات این حوزه (از لحاظ عامل تأثیر) مقاله چاپ کرده‌اند.

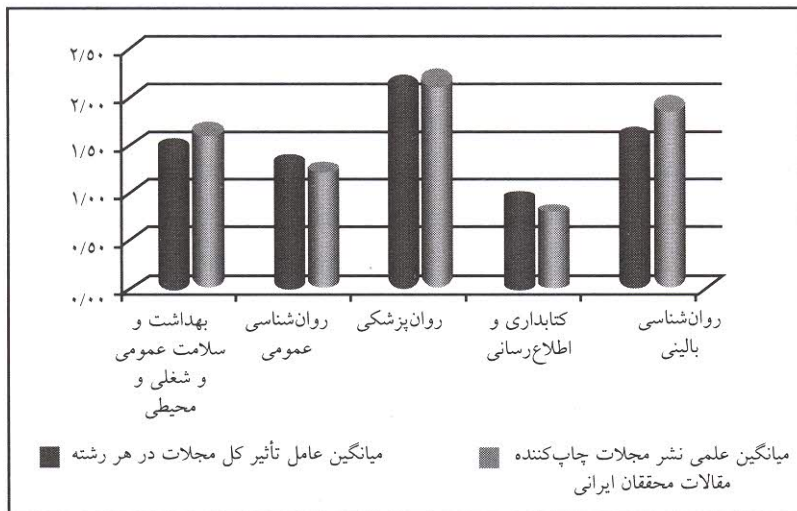
۱-۵-۲. چه تعداد و چند درصد از مقالات محققان ایران در مجلاتی چاپ شده است که عامل تأثیر آنها بالاتر از میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته است؟ ۳۳ مقاله از ۴۵ مقاله منتشر شده از محققان ایران در این رشته، معادل ۷۳/۳۳ درصد، در مجلاتی چاپ شده‌اند که از لحاظ عامل تأثیر بالاتر از سطح متوسط مجلات این رشته قرار دارند. از این نظر، این رشته رتبه اول را در بین پنج رشته حوزه علوم اجتماعی داراست. در مقایسه با رتبه آخر این رشته در تعداد مقالات نمایه شده از ایران در آی‌اس‌آی در حوزه علوم اجتماعی، می‌توان گفت که سطح کیفی این مقالات به مراتب بهتر از سطح کمی آن است و محققان این رشته در مقایسه با پنج رشته دیگر، اگرچه تعداد مقالات کمتری داشته‌اند اما درصد به نسبت بالایی از مقالات خود را در مجلاتی بالاتر از سطح متوسط از نظر عامل تأثیر چاپ کرده‌اند.

۱-۵-۳. میزان حضور مقالات محققان ایران در مجلاتی که رتبه‌های بالای عامل تأثیر را در این رشته دارند (گروه ۵۰ درصدی مجلات موجود در رشته) به چه صورت است؟ مجموع عامل تأثیر کل مجلات موجود در این رشته (۸۷ مجله) معادل ۱۳۹/۴۷

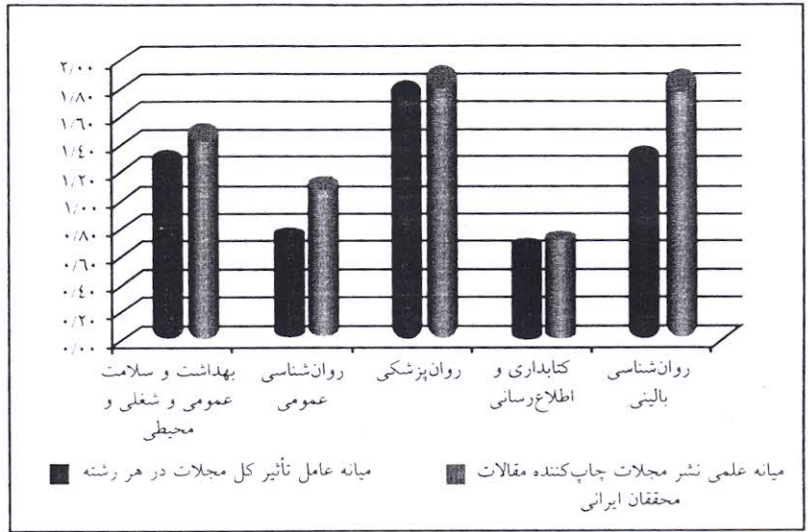
است. از این میان ۲۴ مجله اول (۲۷/۵۸ درصد) با مجموع عامل تأثیر ۷۰/۹۷، بالغ بر ۵۰ درصد از عامل تأثیر کل مجلات این رشته را به خود اختصاص داده‌اند (۵۰ درصد از عامل تأثیر رقمی معادل ۶۹/۷۳ به دست آمده است). بررسی مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران این رشته نشان می‌دهد که ۱۰ مجله از ۲۳ مجله‌ای که عامل تأثیر آنها به دست آمده است، در میان ۲۴ مجله اول کل مجلات موجود در این رشته حضور دارند که درصدی معادل ۴۳/۴۷ درصد را شامل می‌شود. ۱۸ مقاله از ۴۵ مقاله منتشر شده در این رشته (معادل ۴۰ درصد)، در این ۱۰ مجله به چاپ رسیده‌اند. این رشته هم از نظر میزان مشارکت در مجلات با عامل تأثیر بالا و هم از نظر تعداد مقالات چاپ شده در مجلات با عامل تأثیر بالا رتبه اول را داراست. این امر بدان معناست که محققان این رشته بالاترین سطح حضور را در مجلات با عامل تأثیر بالای این رشته در میان پنج رشته بررسی شده در حوزه علوم اجتماعی داشته‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

۱. جایگاه تولیدات علمی ایران از نظر عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران نمودارهای ۱ و ۲ نیز به ترتیب اختلاف میانگین و میانه عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران را در مقایسه با میانگین و میانه عامل تأثیر کل مجلات موجود در پنج رشته مورد بررسی در حوزه علوم اجتماعی نشان می‌دهند.

نمودار ۱. مقایسه میانگین عامل تأثیر کل مجلات با میانگین عامل تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در هر رشته در حوزه علوم اجتماعی

نمودار ۲. مقایسه میانگین تأثیر کل مجلات با میانگین تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در هر رشته در حوزه علوم اجتماعی

همان‌طور که نمودار ۱ نشان می‌دهد، در سه رشته بهداشت و سلامت عمومی، شغلی و محیطی، روان‌پزشکی، و روان‌شناسی بالینی، میانگین تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران بالاتر از میانگین تأثیر کل مجلات موجود در این رشته‌هاست. اما از آنجایی که مقادیر تأثیر این دو گروه از مجلات در این رشته‌ها نیز چولگی زیادی دارند، بهتر است از میانگین تأثیر این مجلات برای تفسیر این اختلاف بهره گرفت. همان‌طور که نمودار ۲ نشان می‌دهد در هر پنج رشته مورد بررسی، مقادیر میانگین تأثیر مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران بالاتر از مقادیر میانگین تأثیر کل مجلات موجود در این رشته‌هاست (بیش‌ترین اختلاف مربوط به روان‌شناسی بالینی با ۰/۵۵ و کمترین اختلاف مربوط به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی با ۰/۰۵ اختلاف بوده است). بر این اساس می‌توان گفت محققان این حوزه‌ها در مجلاتی که از نظر کیفیت (عامل تأثیر) بالاتر از حد متوسط هستند مقاله منتشر کرده‌اند.

در کل می‌توان گفت که در حوزه علوم اجتماعی، هر پنج رشته مورد بررسی (۱۰۰ درصد) در مجلاتی بالاتر از حد متوسط (از نظر تأثیر) مقاله چاپ کرده‌اند و مشاهده می‌شود که رشد کیفی تولیدات علمی همگام با رشد کمی حرکت کرده و محققان هر پنج رشته مورد بررسی در این پژوهش در مجلاتی بالاتر از سطح متوسط مجلات این حوزه‌ها (از نظر تأثیر) مقاله چاپ کرده‌اند.

۲. وضعیت حضور مقالات محققان ایران در مجلاتی با عامل تأثیر بالاتر از سطح میانه عامل تأثیر کل مجلات در هر رشته

در دو رشته از پنج رشته مورد بررسی، بیش از ۵۰ درصد از مقالات محققان ایران در مجلاتی با عامل تأثیر بالاتر از سطح میانه عامل تأثیر کل مجلات این دو رشته چاپ شده‌اند که به ترتیب عبارتند از روان‌شناسی بالینی (۷۳/۳۳ درصد) و روان‌پزشکی (۵۸/۱۰ درصد). سه رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی (۴۶/۰۳ درصد)، روان‌شناسی عمومی (۲۶/۵۸ درصد)، و بهداشت و سلامت عمومی، شغلی و محیطی (۱۹/۷۷ درصد) نیز به ترتیب رتبه‌های سوم تا پنجم را کسب کرده‌اند. بر این اساس می‌توان گفت در ۶۰٪ از رشته‌ها محققان ایران در مجلاتی مقاله چاپ کرده‌اند که از نظر کیفی (عامل تأثیر) در سطحی پایین‌تر از حد متوسط مجلات موجود در آنها قرار دارند.

۳. میزان حضور مقالات محققان ایران در مجلاتی که رتبه‌های بالای عامل تأثیر را در این رشته دارند (گروه ۵۰ درصدی مجلات موجود در رشته)

برای تحلیل سؤال سوم پژوهش، گروهی به نام گروه ۵۰ درصدی مجلات موجود در هر رشته ایجاد شد که در آن، آن تعداد از مجلاتی که بالغ بر ۵۰٪ عامل تأثیر کل مجلات موجود در هر رشته را به خود اختصاص دادند قرار گرفتند. سپس این مجلات در میان مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران مورد جست‌وجو قرار گرفتند تا مشخص شود که در هر رشته، محققان ایران در چند مجله که عامل تأثیر بالایی دارند مقاله چاپ کرده‌اند و چه تعداد مقاله در این مجلات به چاپ رسیده است. بررسی این مسئله در هر پنج رشته نشان داد که درصد مجلاتی که گروه ۵۰ درصدی کل مجلات موجود در هر رشته را شکل داده‌اند، کمتر از ۳۰٪ کل مجلات بودند. بررسی حضور این گروه از مجلات در بین مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران در هر یک از رشته‌ها نیز حکایت از آن دارد که رشته‌های روان‌شناسی بالینی، بهداشت و سلامت عمومی، محیطی و شغلی، روان‌شناسی عمومی، روان‌پزشکی و کتابداری و اطلاع‌رسانی به ترتیب با شمول ۴۳/۴۷٪، ۲۲/۷۲٪، ۱۸/۷۵٪، ۱۷/۱۴٪ و ۱۱/۱۱٪ از مجلات موجود در گروه ۵۰ درصدی کل مجلات موجود در هر رشته، رتبه‌های یک تا پنجم را دارند. بدین ترتیب در کل می‌توان نتیجه گرفت که در این پنج رشته سطح مشارکت محققان ایران در مجلاتی که از عامل تأثیر بالایی برخوردارند در سطح مطلوبی نیست و هیچ یک از این رشته‌ها حتی در نیمی از مجلات موجود در گروه ۵۰ درصدی در هر رشته چاپ نشده‌اند. به ویژه این امر در تعداد مقالات منتشر شده در این مجلات به طرز بازی مشهود است. نتایج بررسی تعداد مقالات منتشر شده در مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران که در گروه ۵۰ درصدی کل مجلات موجود در هر رشته حضور دارند نشان می‌دهد

که روان‌شناسی بالینی، روان‌پزشکی، روان‌شناسی عمومی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، و بهداشت و سلامت عمومی، محیطی و شغلی به ترتیب با ۴۰٪، ۲۴/۳۲٪، ۱۷/۷۲٪، ۱۵/۸۵٪ و ۶/۰۸٪ بیش‌ترین درصد مقالات چاپ شده در مجلات چاپ‌کننده مقالات محققان ایران موجود در گروه ۵۰ درصدی کل مجلات موجود در هر رشته را داشتند. همان‌طور که مشاهده می‌شود در این مورد نیز درصد مقالات چاپ شده در مجلاتی که از عامل تأثیر بالایی برخوردارند در سطح پایینی است.

در کل، بر اساس نتایج بالا می‌توان گفت سطح مشارکت محققان حوزه علوم اجتماعی ایران در مجلات بین‌المللی با عامل تأثیر بالا چندان مناسب نیست و یکی از دلایل آن را می‌توان تمرکز کمی‌گرای سیاست‌های تولید علم کشور برشمرد. یکی از معیارهای کیفی مهم در ارزیابی‌های فعالیت‌های پژوهشی کشور در اکثر دانشگاه‌ها، نظیر ترفیع و ارتقاء سالانه اعضای هیات علمی، انتخاب پژوهش‌گر برتر، اعطای امتیارات ویژه (Grant) به استادان و...، چاپ مقاله در مجلات نمایه شده در آی‌اس‌آی عنوان شده است (نظیر آیین‌نامه پژوهشی دانشگاه تهران که بالاترین امتیاز را در مورد مقالات، برای مقالات چاپ شده در مجلات آی‌اس‌آی در نظر گرفته است). لذا این نوع سیاست‌گذاری‌ها باعث شده است که در غالب موارد محققان کشور صرفاً به دنبال چاپ مقاله در مجلات نمایه شده در آی‌اس‌آی باشند و توجه چندانی به جایگاه کیفی این مجلات نمی‌شود. لذا همان‌طور که نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، گرچه وضعیت تولید علم ایران از لحاظ کمی بالاست و روند پرشتابی نیز در پیش‌رو دارد، اما میزان حضور محققان ایرانی در مجلات با عامل تأثیر بالا چندان جالب توجه نیست. بدین لحاظ، پیشنهاد می‌شود که در کنار ادامه روند بالا بردن میزان کمی تولیدات علمی ایران، به کیفیت این مقالات نیز توجه بیش‌تری شود و بسترهای تشویقی و انگیزشی لازم برای بالا بردن سطح حضور ایران در مجلاتی با عامل تأثیر بالا به وجود آید. یکی از این راه‌ها اتخاذ معیارهای کیفی نظیر شمارش تعداد استنادات داده شده به مقالات محققان، در نظر گرفتن عامل تأثیر مجلاتی که محققان ایران در آنها مقاله چاپ می‌کنند و مانند آنها برای ارزیابی‌های دانشگاهی و علمی در سیاست‌های پژوهشی کشور نظیر انتخاب پژوهشگر برتر، اعطای امتیازات و غیره است. از این‌رو، برخلاف شرایطی که هم‌اکنون وجود دارد و تفاوت‌های میان انتشار یک مقاله در اولین و آخرین مجله در یک رشته مفروض در نظر گرفته نمی‌شود، این معیارها می‌توانند تفاوت کیفی کار محققان را از نظر میزان تأثیرگذاری در جوامع علمی و دریافت استناد نشان دهند.

مآخذ

صبوری، علی‌اکبر (۱۳۸۲). مروری بر تولید علم در سال ۲۰۰۳. رهیافت. ۲۱: ۲۳-۳۱.

صبوری، علی اکبر؛ پورساسان، نجمه (۱۳۸۳). تولید علم ایران در سال ۲۰۰۴. رهیافت. ۶۶-۶۰:۳۴

صبوری، علی اکبر؛ پورساسان، نجمه (۱۳۸۵). تولید علم ایران در سال ۲۰۰۵. رهیافت. ۵۲-۴۹:۳۷

صبوری، علی اکبر (۱۳۸۶). تولید علم ایران در سال ۲۰۰۶. رهیافت. ۴۵-۴۰:۳۸

صبوری، علی اکبر (۱۳۸۶). تولید علم ایران در سال ۲۰۰۷. رهیافت. ۴۰-۳۵:۴۱

صبوری، علی اکبر (۱۳۸۷). تولید علم ایران در سال ۲۰۰۸. رهیافت. ۳۱-۲۱:۴۳

قاضی پور، فریده (۱۳۷۵). بررسی وضعیت مقالات علوم پایه فهرست شده محققان ایران در SCI و SSCI در سال ۱۳۷۲/۱۹۹۳. رهیافت. ۱۲ (۲ و ۳)، ۷۶-۷۹.

گزنی، علی، بینش، مژگان (۱۳۸۶). بررسی جایگاه علمی جمهوری اسلامی ایران در بین کشورهای اسلامی. رهیافت، ۴۱ (۳ و ۴)، ۴۱-۵۰.

مجتهدزاده، مهشید (۱۳۷۷). بررسی وضعیت مقالات علوم پایه فهرست شده محققان مقیم ایران در SCI و SSCI در سال ۱۳۷۵/۱۹۹۶. رهیافت، ۱۸، ۱۲۰-۱۲۵.

موسوی، میرفضل... (۱۳۸۳). رتبه بندی تولید علم در ۵۰ کشور اول جهان. رهیافت، ۳۲ (۲ و ۳)، ۳۷-۵۷.

نوروزی چاکلی، عبدالرضا؛ نورمحمدی، حمزه علی؛ وزیری، اسماعیل؛ اعتمادی فرد، علی (۱۳۸۶). ارزیابی تطبیقی تولید علم ایران، ترکیه و مصر در سال های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶. رهیافت، ۴۰ (۲)، ۶۵-۷۵.

وهایی، فتنه (۱۳۸۶). آشنایی با پایگاه اطلاعات علمی ISI. اصفهان: هنرهای زیبا.

Archambault, Eric (2010). "30 Years in science: Secular Movements in Knowledge Creation". *Science- Metrix*. Available at: www.Science-metrix.com/30years-paper.pdf.

Garfield, E. (1999). "Journal impact factor: A brief review". *Canadian Medical Association Journal*. 161, 8, 979-980.

Garfield, E. (2005). "The Agony and the Ecstasy-The History and Meaning of the Journal Impact factor". Presented in *International Congress on Peer Review & Biomedical Publication*. Chicago: September 16. [on-line]. Available at: <http://garfield.library.upenn.edu/papers/jifchicago2005.pdf>.

Malaviya, G. (2004). "Citation, Impact Factor and Indian Journal of Surgery". *Indian Journal of Surgery*, 66, 6. 371-374.

Reedijk, J. & Moed. H. F. (2008). "Is The Impact Of Journal Impact Factors decreasing?". *Journal of Documentation*. 64, 2, 183.

Seglen, P. O. (1997). "Why the impact factor of journals should not be used for evaluating research". *BMJ*, 314, 489-502.

Sombatsompop, N.; Markpin, T.; Yochai, W. & Saechiew, M. (2005). "An evaluation of research performance for different subject categories using Impact Factor Point Average (IFPA) index: Thailand case study". *Scientometrics*, 65, 3, 293-305.

Abstracts

Name of Persian Gulf The Study of World Scientists' Tendency Towards

Hajar sotude, Ph.D.

Fereshteh Didgah, MLS

Abstract: In current age, political, economical, social and cultural problems and crises sometimes have affected the field of science and knowledge and made some challenges. Changing the name of Persian gulf has also affected scientific community and created many challenges and discussions among scientists and researchers. Using scientometric methods, present study has investigated the use of Persian gulf name and the other name in the works of world scientists and concluded that the occurrence percentage of Persian gulf is significantly more than the occurrence percentage of the other name. In addition, the study of geographical area of authors who have used the two names revealed that Persian gulf name was used by authors in a wide geographical area which most of them were Americans, Europeans, Asians and non-Arabians while the other name was more used by Arabian countries specially Bahrain.

Keywords: Persian Gulf. Scientometrics.

Quality Assessment of the Articles Written by Iranian Scholars in Social Sciences Published in ISI- Indexed Journals by their Impact Factors

Samaneh Naderi, MLS

Kayvan Koosha, Ph.D.

Aliakbar Sabouri, Ph.D.

This research investigates through the quality of the Iranian scholars' articles

indexed in ISI-ranked journals by the Impact factors (IFs') of these journals. To meet this goal, the conditions of the ISI-ranked journals which have published articles written by Iranian scholars during 2002-2008 are surveyed. The sample included all ISI-ranked journals in five fields of social sciences during 2002-2008. The study revealed that the means of selected journals' IFs' in 3 out of 5 fields were higher than the means of IFs' of the all journals in their equivalent fields. However, the medians of IFs' of the selected journals in all of the fields were higher than the IFs' medians of the total journals in each field. In 2 fields, 50% of the articles were appeared in journals with higher IFs' than the IFs' of the total journals in each field. Accordingly, the Iranian scholars have more contributed to the journals with lower than the total IFs' average and the Iranian scholars' contribution to the high quality journals was rather poor.

Keywords: Iranian scientific productions. Journal Impact Factor. ISI. JCR.

Drawing up Knowledge Mapping: A Step into Optimum Use of Organizational Knowledge Resources

Mitra Dilmaghani, Ph.D. Student

Nowadays, Knowledge capitals & innovations have a key role in developing communities. Knowledge management causes to increase innovation & identifies staff knowledge, knowledge sharing and provides institutional vision with the aim of creative, effective & efficient use of all knowledges & information which are available in organization. Knowledge mapping as a management tool is in main components of Knowledge management & through that we can inform about knowledge resources (i.e including information sources, documents, records, databases or knowledge owners), their location, level of expertise and experience, how to cooperate & competence, educational or research needs in during organizational process.

It promotes use of expert staff and enhance working teams in organizations. This article overviews firstly Knowledge management then deals with principles and performed ways after that drawing up Knowledge mapping. In the following, provides solutions for use development of Knowledge resources in organizational knowledge centers.

Keywords: Knowledge management. Knowledge map. Knowledge mapping. Organizational knowledge. Knowledge capitals.